

REFERENCES

1. Bohdanova, H. S. (2013). Kharakterystyka pedahohichnykh umov pidvyshchennia rivnia profesiinoi kompetentnosti vchytelia fizychnoi kultury. [Characteristics of pedagogical conditions for increasing the level of professional competence of a physical education teacher]. Visnyk Luhanskoho natsionalnogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Pedahohichni nauky. № 8(2). S. 18–24. [in Ukrainian]

2. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (2009). [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. (z dod., dopov. ta CD) / Uklad i holov. red. V.T. Busel. K.; Irpin: VTF «Perun». 1736 s. [in Ukrainian]

3. Dubych, K. V. (2007). Osobystisno oriantovane vykhovannia studentiv v umovakh sotsiokulturnoho seredovyshcha vyshchoho navchalnogo zakladu : dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.07. [Personally oriented education of students in the socio-cultural environment of a higher educational institution: dissertation. ... candidate ped. Sciences: 13.00.07.]. Rivne. 267 s. [in Ukrainian]

4. Kovalenko, Yu. O. (2008). Profesiina pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv fizychnoho vykhovannia ditei doshkilnogo viku u vyshchykh navchalnykh zakladakh : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. [Professional training of future specialists in physical education of preschool children in higher educational institutions: autoref. thesis ... candidate ped. Sciences: 13.00.04.]. Zaporizhzhia. 18 s. [in Ukrainian]

5. Kontsepsiia realizatsii derzhavnoi polityky u sferi reformuvannia zahalnoi serednoi osvity «Nova ukrainska shkola» na period do 2029 roku/ SKhVALENO rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14 hrudnia 2016 r. [The concept of implementation of state policy in the field of general secondary education reform "New Ukrainian School" for the period until 2029/ APPROVED by the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated December 14, 2016.]. № 988-r/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (data zapytu: 02.02.2024) [in Ukrainian]

6. Kurlishchuk, I. I., Shvyrka, V. M. (2021). Pedahohichni umovy rozvytku sotsialnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv zasobom volonterskoi diialnosti. [Pedagogical conditions for the development of social competence of future specialists as a means of volunteering]. Débats scientifiques et orientations prospectives du développement scientifique. Volume 5. S. 84–87. [in Ukrainian]

7. Lytvyn, A. V. (2018). Metodolohichni zasady poniattia «pedahohichni umovy» : prakt. posibnyk. [Methodological principles of the concept of "pedagogical conditions": practice. Manual]. 2nd ed., add. and processing 2-e vyd., dop. i pererob. Lviv : LDUBZhD. 88 s. [in Ukrainian]

8. Nova ukrainska shkola. [New Ukrainian school]. Instytut modernizatsii zmistu osvity. URL: <https://imzo.gov.ua/osvita/nush> (data zapytu: 12.02.2024) [in Ukrainian]

9. Sohokon, Olena. (2019). Formuvannia zdorov'iazberezhuvanoi kompetentnosti studentiv suchasnoho zakladu osvity. [Formation of health care competence of students of a modern educational institution]. Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. № 27. S. 115–120. [in Ukrainian]

10. Sopotnytska, O. V. (2016). Formuvannia hotovnosti maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury do trenerskoi diialnosti v ihyrovykh vydakh sportu: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. [Formation of readiness of future physical education teachers for coaching activities in game sports: autoref. thesis ... candidate ped. Sciences: 13.00.04.]. Khmelnytskyi. 23 s. [in Ukrainian]

11. Sorochan, T. M. (2005). Pidhotovka kerivnykiv shkil do upravlinskoi diialnosti: teoriia ta praktyka : monohrafiia. [Preparation of school heads for managerial activities: theory and practice: monograph]. Luhansk : Znannia. 384 s. [in Ukrainian]

12. Khrykov, Ye. M. (2011). Pedahohichni umovy v strukturі naukovoho znannia. [Pedagogical conditions in the structure of scientific knowledge]. Shliakh osvity. № 2. S. 11–15. [in Ukrainian]

13. Khrystova, T. Ye., Porko, V. Ye., Piurko, O. Ye. (2022). Kharakterystyka pedahohichnykh umov pidhotovky vchytelia fizychnoi kultury do vykhovnoi roboty zi shkolaramy. [Characterization of the pedagogical conditions of physical education teacher training for educational work with schoolchildren]. Innovatsiina pedahohika. Vyp.51 T. 2. S. 147–150. [in Ukrainian]

14. Interaktyvna kompetentnist v systemi profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury (2020). [Interactive competence in the system of professional training of future physical education teachers] / M. O. Shekhavtsov, M. A. Nadiia, N. O. Symonenko. Visnyk Luhanskoho natsionalnogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriia: Pedahohichni nauky. № 5. S. 61-68 [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КАШУБА Анатолій Анатолійович – доцент кафедри теорії і практики фізичної культури та спорту Рівненського державного гуманітарного університету.

Наукові інтереси: теорія і практика фізичної культури та спорту, професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури, організація змагальної діяльності.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KASHUBA Anatolii Anatoliyovych – Associate Professor at the Department of Theory and Practice of Physical Culture and Sports, Rivne State University for the Humanities.

Scientific interests: theory and practice of physical culture and sports, professional training of future teachers of physical culture, organization of competitive activities.

Стаття надійшла до редакції 18.05.2024 р.

УДК 378.1:81

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-385-388

СВИСТОВИЧ Олег Михайлович –

аспірант кафедри міжкультурної комунікації

та перекладу, факультет іноземних мов,

Львівського національного

університету імені Івана Франка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-9683-9027>

e-mail: osv@outlook.com

СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗВО

У статті висвітлюються соціолінгвістичні аспекти вивчення іноземної мови у закладах вищої освіти. Розкриваються традиційні аспекти у навчанні мови. Означаються головні цілі соціолінгвістики. Для ефективного здійснення комунікації з колегами викладачів іноземних мов необхідно мати сформовану соціолінгвістичну компетенцію, яка як компонент комунікативної компетенції є одним із запланованих результатів вивчення мови у вищій школі.

Одним із найважливіших показників при виборі адекватної комунікативної стратегії є соціальний «портрет» співрозмовника, зумовлений у тому числі професійною сферою діяльності. У зв'язку з цим актуальним для наукових цілей стає вивчення у лінгводидактичних цілей фактору професійної приналежності учасника комунікації

Формування соціолінгвістичної компетенції дозволяє індивіду не тільки успішно здійснювати комунікацію на міжкультурному рівні, а й уникати незручних і конфліктних ситуацій. Важливим фактором успішної міжкультурної комунікації, а отже, і важливим матеріалом для формування соціолінгвістичної компетенції є феномен «політкоректності».

Одним із ключових аспектів соціолінгвістики є вивчення соціальних діалектів та варіантів мови. Іноземна мова має багату різноманітність діалектів, які можуть відрізнятися за вимовою, лексикою, граматиною і навіть ареалом поширення. Дослідники соціолінгвістики вивчають ці відмінності та аналізують їх соціокультурні та історичні корені.

Іншим важливим аспектом соціолінгвістики є вивчення мовних змін та еволюції протягом часу. Мова постійно розвивається під впливом соціокультурних та історичних змін. Дослідники аналізують, які фактори сприяють мовним змінам та як вони поширюються у суспільстві.

Володіння соціолінгвістичної компетентності випускниками ЗВО дозволить забезпечити ефективність спілкування у сфері професійної (дидактичної/педагогічної) комунікації з колегою – представником іншого лінгвосоціуму.

Ключові слова: соціолінгвістика, іноземна мова, заклади вищої освіти, соціолінгвістична компетенція, студент, викладач.

SVYSTOVYCH Oleh Mykhailovych –

Postgraduate at the Department of Intercultural Communication and Translation, Faculty of Foreign Languages, Ivan Franko National University of Lviv
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-9683-9027>
e-mail: osv@outlook.com

SOCIOLINGUISTIC ASPECTS OF LEARNING A FOREIGN LANGUAGE IN HIGHER EDUCATION ESTABLISHMENTS

The article highlights the sociolinguistic aspects of foreign language learning in higher education institutions. Traditional aspects of language learning are revealed. The main goals of sociolinguistics are defined. For effective communication with colleagues, a teacher of foreign languages needs to have developed sociolinguistic competence, which as a component of communicative competence is one of the planned results of language study in higher education.

One of the most important indicators when choosing an adequate communication strategy is the social "portrait" of the interlocutor, determined, among other things, by the professional field of activity. In connection with this, it becomes relevant for scientific purposes to study the factor of professional affiliation of the communication participant for linguistic and didactic purposes

The formation of sociolinguistic competence allows an individual not only to successfully communicate at the intercultural level, but also to avoid uncomfortable and conflict situations. The phenomenon of "political correctness" is an important factor of successful intercultural communication, and therefore an important material for the formation of sociolinguistic competence.

One of the key aspects of sociolinguistics is the study of social dialects and language variants. A foreign language has a rich variety of dialects, which may differ in pronunciation, vocabulary, grammar, and even the area of distribution. Sociolinguistics researchers study these differences and analyze their sociocultural and historical roots.

Another important aspect of sociolinguistics is the study of language change and evolution over time. The language is constantly developing under the influence of socio-cultural and historical changes. Researchers analyze what factors contribute to language changes and how they spread in society.

Possession of sociolinguistic competence by graduates of higher education institutions will ensure the effectiveness of communication in the field of professional (didactic/pedagogical) communication with a colleague - a representative of another linguistic society.

Key words: sociolinguistics, foreign language, institutions of higher education, sociolinguistic competence, student, teacher.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасні тенденції розвитку суспільства ґрунтуються на глобалізації та взаємодії окремих особистостей, організацій та цілих держав. У зв'язку з цим розуміння особливостей міжкультурної комунікації, таких як: специфіка мовної та немовної поведінки носіїв мови; система орієнтирів, притаманних іншомовної культури [4].

Значення культурних факторів у процесі міжкультурної взаємодії вимагають розробки спеціальним чином організованого навчання, яке проводиться за допомогою відібраного змісту, відповідного комплексу методів та засобів навчання.

Соціолінгвістичний компонент є одним із важливих елементів навчання іноземних мов. Тривалий час він мав статус компетенції другого чи навіть третього порядку щодо комунікативної та соціокультурної компетенції. На етапі розвитку методики навчання іноземних мов виявляється тенденція до підвищення його статусу до підходу [2].

На сучасному етапі вирішального значення набуває той факт, що майбутній педагог повинен володіти іноземною мовою як засобом міжкультурної комунікації, а це передбачає необхідність формування у нього соціолінгвістичної компетенції, що є невід'ємною частиною професійно-комунікативної компетенції [3].

Метою статті є визначення теоретичних основ соціолінгвістичних аспектів в галузі навчання іноземних мов у ЗВО.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою соціолінгвістики у вивченні іноземних мов займалися багат о вчених, такі як: Н. Бориско, І. Бронетко, Л. Глушок, Г. Кицак, С. Король, Л. Кравець, Л. Мацько, М. Нацок, Л. Попова, Н. Скрипник тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціолінгвістика має право та можливості для ефективної в теоретичному та практичному відношенні експлуатації таких понять сучасної «розширеної» лінгвістики, як мовна картина світу, мовна компетенція, мовна можливість, мовна

особистість. Різноманітну інформацію про ці феномени соціолінгвістика отримує, спостерігаючи за дискурсивною діяльністю суспільства, соціально означених референтних груп та окремих осіб [1].

Охарактеризуємо традиційні аспекти у навчанні мови:

1) Комунікативний – тобто, вміння застосувати певні лексико-граматичні конструкції щодо конкретної ситуації мовного спілкування. Комунікація у разі обумовлюється як лінгвістичними, і екстралінгвістичними чинниками: ситуативна конкретність, національно культурні традиції, пресупозиція, соціальна обумовленість.

2) Культурологічний – значення якого зростає, що найчастіше йдеться про вивчення культури держави й народу через мову.

3) Соціолінгвістичний – визначальний характер і тип комунікативної ситуації, соціальний статус її учасників, соціальні умови освіти текстів оригіналу перекладу, гендерні відмінності тощо [5].

Головні цілі соціолінгвістики – вивчення використання мови представниками того чи іншого суспільства, виявлення та аналіз факторів – різноманітних змін у суспільстві, в якому живе ця мова, що впливають на її розвиток. Ці цілі корелюють із двома стрижневими соціолінгвістичними проблемами – проблемою соціальної диференціації мови та проблемою соціальної зумовленості розвитку мови.

Для ефективного здійснення комунікації з колегами викладачеві іноземних мов необхідно мати сформовану соціолінгвістичну компетенцію, яка як компонент комунікативної компетенції є одним із запланованих результатів вивчення мови у вищій школі [4].

До провідної (керівної) можна віднести лінгвосоціокультурну (соціолінгвістичну) компетенцію. Вона забезпечує відповідність ділового спілкування соціальним, вираженим у культурі соціуму, нормам. Саме тому в ній відображено найбільше специфічних аспектів спілкування, включаючи прагматику, паралінгвістику, формальну логіку та стиль ділового життя. Ця компетенція, як у цілому, так і в кожному зі своїх аспектів, управляє мовною формою вираження у діловому спілкуванні, оскільки остання залежить від існуючих у суспільстві соціокультурних норм (тобто соціолінгвістична компетенція є керуючою стосовно лінгвістичної). Вона керує і психологічною компетенцією, оскільки психологічна сторона комунікації й у плані продукції, й у плані рецепції багато в чому залежить від існуючих у соціумі культурних норм [6].

Соціолінгвістична компетенція передбачає здатність суб'єкта розпізнавати мовні особливості людини з погляду його занять. Найбільш чітко такі особливості виявляються на лексичному рівні мовної реалізації комунікації: саме вибір та застосування лексичних засобів є основним маркером соціальної та професійної приналежності людини.

Соціолінгвістична компетентність це є здатність, яка дозволяє студенту враховувати

соціальну обумовленість міжкультурного спілкування; саме вона забезпечує учасника міжкультурної комунікації різними стратегіями мовної поведінки, вмінням робити вибір з цієї множини, виходячи з параметрів соціального контексту. Одним із найважливіших показників при виборі адекватної комунікативної стратегії є соціальний «портрет» співрозмовника, зумовлений у тому числі професійною сферою діяльності. У зв'язку з цим актуальним для наукових цілей стає вивчення у лінгводидактичних цілей фактору професійної приналежності учасника комунікації, що виявляється в різних способах, засобами (вербалізації) в мовленнєвій діяльності його професійної картини світу. Такими способами можуть стати прояви (параметри) професійної підмови, наприклад, професійна лексика, професійний жаргон [1].

Вивчення соціолінгвістичної компетентності загалом і, особливо, мовних засобів її актуалізації у міжкультурному діалозі дозволить розробити лінгводидактичні стратегії формування даної компетенції у студентів університету конкретної професійної спрямованості. Володіння соціолінгвістичної компетентності випускниками ЗВО дозволить забезпечити ефективність спілкування у сфері професійної (дидактичної/педагогічної) комунікації з колегою – представником іншого лінгвосоціуму.

При формуванні соціолінгвістичної компетентності необхідно застосовувати технології кооперативного навчання: роботу в парах, у малих групах, «карусель» тощо. При кооперативному навчанні, взаємній підтримці, оптимізуються результати роботи, на відміну від конкурентного навчання, коли кожен намагається виконати завдання краще за інших. Кооперативне навчання передбачає: об'єднання учнів у групи; позитивну взаємозалежність; індивідуальну відповідальність; здатність до співпраці; об'єктивну оцінку та оцінювання; організаційну роль викладача.

Зазначаємо, що при співставленні мов та їх соціолінгвістичних особливостей виникають не лише мовні відмінності між контактуючими мовами, а й відмінності між понятійними та культурними сприйманнями їх носіїв. Звідси випливає, що для дійової комунікації, а особливо іншомовної, необхідна присутність соціолінгвістичної та соціокультурної компетентностей, яка допомагає вільній комунікації та, крім того, переконанню прагматичного мовленнєвого навантаження [2].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Формування соціолінгвістичної компетенції у сфері політкоректності збагачує комунікативний розвиток індивіда та загальну професійну компетенцію випускників ЗВО. Особливо ці знання корисні фахівцям-міжнародникам для здійснення міжкультурної та політичної комунікації, оскільки вони перебувають у фор пості цієї комунікації.

Соціолінгвістичний аспект вивчення мови є важливим стрижнем лінгвістичної науки, яка фокусується на взаємозв'язку між мовою і суспільством. Цей аспект досліджує, як мова

функціонує в соціокультурному контексті, які фактори впливають на її зміни та розвиток, а також як він відображає соціальні структури та відносини у суспільстві.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Баркасі В.В. Професійні компетенції майбутніх викладачів іноземних мов у сучасному суспільстві. *Молодий вчений*. 2017. 4.1 (44.1). С. 1–4.
2. Бойчевська І. Особливості вивчення іноземних мов у немовних навчальних закладах України. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. 2015. №1. С. 44–55
3. Галецький С. Структура комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. №5–6 (99–100). С. 24–37.
4. Єременко Т. Є. Мовленнєве спілкування англійською мовою: фонетичний аспект: навчальний посібник. Одеса: ОЦНТЕІ, 2003. 219 с.
5. Король С. Соціолінгвістичний аспект у навчанні майбутніх вчителів іноземної мови. Педагогічний дискурс. 2016. №21. С. 58–63
6. Сологор І.М., Костенко В.Г. Складові професійної компетентності викладача іноземної мови у немовному вищому навчальному закладі. *Наука та освіта – новий вимір. Серія «Педагогіка та психологія»*. 2015. №69. С. 67–69

REFERENCES

1. Barkasi, V. V. (2017). Profesijni kompetensiyi maybutnikh vykladachiv inozemnykh mov u suchasnomu suspil'stvi [Professional competences of future teachers of foreign languages in modern society]. *Molodyy vchenyy*. 4.1 (44.1). S. 1–4. [in Ukrainian]
2. Boychevs'ka, I. (2015). Osoblyvosti vyvchennya inozemnykh mov u nemovnykh navchal'nykh zakladakh Ukrayiny [Peculiarities of learning foreign languages in non-language educational institutions of Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats' Umans'koho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychny*. №1. S. 44–55. [in Ukrainian]

3. Hallets'kyu, S. (2020). Struktura komunikatyvnoyi kompetentnosti maybutnikh vykladachiv inozemnykh mov [The structure of communicative competence of future teachers of foreign languages]. *Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyi tekhnolohiyi*. №5–6 (99–100). S. 24–37. [in Ukrainian]

4. Yerenenko, T. YE. (2003). Movlennyeve spilkuvannya anhliys'koyu movoyu: fonetychnyy aspekt [Speech communication in English]: navchal'nyy posibnyk. Odessa: OTSNTSEI. 219 s. [in Ukrainian]

5. Korol, S. (2016). Sotsiolinhvistychnyy aspekt u navchanni maybutnikh vchyteliv inozemnoyi movy [Sociolinguistic aspect in the training of future foreign language teachers]. *Pedahohichnyy diskurs*. №21. S. 58–63. [in Ukrainian]

6. Solohor, I.M., Kostenko, V.H. (2015). Skladovi profesijnoyi kompetensiyi vykladacha inozemnoyi movy u nemovnomu vyshchomu navchal'nomu zakladi [components of the professional competence of a foreign language teacher in a non-language higher education institution]. *Nauka ta osvita – novyy vymir. Seriya «Pedahohika ta psykholohiya»*. №69. S. 67–69. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

СВИСТОВИЧ Олег Михайлович – аспірант кафедри міжкультурної комунікації та перекладу, факультет іноземних мов, Львівського національного університету імені Івана Франка.
Наукові інтереси: соціолінгвістичні аспекти вивчення іноземної мови у зво.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SVYSTOVYCH Oleh Mykhailovych – Postgraduate at the Department of Intercultural Communication and Translation, Faculty of Foreign Languages, Ivan Franko National University of Lviv.

Scientific interests: sociolinguistic aspects of learning a foreign language in higher education establishments.

Стаття надійшла до редакції 19.05.2024 р.

УДК: 378.016:793.

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-388-392

ЧЖАН Ч'єн –

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-7068-1833>
e-mail: chzhan.chien@vnu.edu.ua

ХОРЕОГРАФІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИХ ПОТРЕБ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті проаналізовано особливості хореографії, танцю як засобу формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти. Відзначено, що особливістю хореографії, яка забезпечує унікальні можливості впливу на людину, є її багатофункціональність. Наголошено, що мистецтво хореографії спирається на підґрунтя художньо-естетичної обробки рухів, їх добору та класифікації, а танець найбільш повно виявляє синтез тілесного і духовного компонентів, які розкривають широкі перспективи всебічного і гармонійного розвитку особистості. Актуалізовано, що хореографічне мистецтво у відповідності до своєї природи виховує людину не за допомогою слова чи переконання, а візуальним відтворенням оточуючої дійсності. До переліку основних засобів хореографії, які використовуються у фаховій хореографічній освіті, віднесено вправи класичного, народно-сценічного, історико-побутового, бального, сучасного танців, а також їх поєднання. Узагальнено, що сприймання музики через систему вправ класичного танцю в процесі фахової підготовки є одним з найсильніших засобів активізації мислення, що в свою чергу допомагає майбутнім балетмейстерам-постановникам набувати навичок художньої передачі думок і настроїв у авторських танцювальних творах.

Ключові слова: засіб, здобувач вищої освіти, майбутній педагог-хореограф, мистецтво, танець, хореографія, художньо-естетичні потреби.